

29. 1717, 6 8. 7
2. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICÆ

DE EO,

QVOD

MEDICAMENTA
SIMPLICIA COMPOSITIS
SINT PRÆFERENDA,

QVAM

FAVENTE DEO TER OPTIMO MAXIMO,
DECRETO ET AUTORITATE
AMPLISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ,
SUB PRÆSIDIO

DN. JOANNIS PHILIPPI
EYSELII,

PHIL. S. ET MED. DOCT.

ANATOM. CHIRURG. ET BOTAN. PROFESS. PUBL. CELEBERRIMI,
EJUSDEMQUE FACULT. ASSESS. ORDIN. ET SUBSENIORIS GRAVISSIMI,
P. T. DECANI, ACADEMIÆ IMPERIALIS NATURÆ CURIOSORUM
COLLEGIÆ, P. L. C.

DOMINI PATRONI, PROMOTORIS AC HOSPITIS SUÆ
ETATEM DEVENERANDI,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICÆ HONORES ET PRIVILEGIÆ
RITE CONSEQVENDI

PLACIDÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI
SUBJICIET

JOANNES FRIDERICUS MOSE,
VRATISLAVIA-SILESIUS,

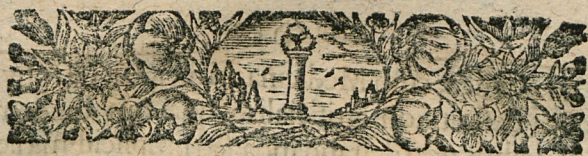
DIE XXXI. MARTII MDCCXVII.
IN AUDITORIO MAJORI COLLEGIJ MAJORIS,
HORIS CONSVETIS.

ERFORDIÆ, LITERIS JOH. HENRICI GROSCHII, ACAD. TYPOGR.

DEO,
PATRIÆ,
AMICIS

HANC DISSERTATIONEM
INAUGURALEM

SACRAM ESSE JUBET
AUTOR:

77

PRÆFAMEN.

Valde quidem vereor, non paucos fore, quibus me offensum atque odiosum præsentis hujus Disputationis titulò reddam, quod materiam hancce longè aliter pertractandam sumserim, quam à plurimis jam annis eadem in Medicina pertractata & usu recepta fuerit, nec non à plurimis Medicis in praxi pariter approbata; Ast cum haud rarò contrarium & satis infelicemprehendimus effectum in eorum praxi, qui medicamenta composita magis simplicibus in morbis pellendis antepone non dubitant, hinc facile me ab iis veniam impetraturum firmiter confido, generalioribus enim in fundamentis legitime informati, & verè rationalem medicinam adamantes, judicabunt æquitati conformiter, alii sentiant, quid velint: Totum autem hujus rei fundamentum innititur doctrina

A 2

na

na physica, cum Medicina ibi incipiat, ubi physica definit, non artificialis, quæ suis quidem laudibus non defraudanda, sed simplicissima i. e. per nulla artificialia instrumenta coactè producta, ad hanc verò & physicam & Medicinam eruendam & inveniendam, nec ratio neque experientia sola sufficiunt, siquidem harum scientiarum fulcra de hominis principiis constitutivis certi & determinati quid suppeditare minimè possunt sufficienter, adeoque magis convenienter eorundem Principiorum constitutivorum principia cognoscendi ex historia creationis hauriri possunt ac debent, quæ Physico atq; Medico Christiano testimonium illius experientiae perhibet, quæ omni exceptione major est, quod jam in præsentì tractatione *de Medicamentis simplicibus magis præferendis compositis* tentandum ac demonstrandum; ut autem illud feliciter succedat in restitutionem Artis, & multorum agrorum emolumentum, illius præsidium imploramus, ex cujus revelato testimonio, omnem scientiam humanam superante, nimirum divino, potissimum fundamentum probationis desumpturi sumus.

§. I. Juxta

§. I.

Juxta indigitatum in Præfatione Principium cognoscendi sequentia jam circa Principia constitutiva humani corporis viventis breviter veniunt annotanda : Corpus humanum igitur adinstar reliquorum corporum naturalium omnium, ex duobus Principiis ab initio fuit productum, videlicet in historia creationis cælum & terram dictis, quod primum, sive sub nomine ætheris sumatur, id per melicet, modo ejus substantia sit simplicissima, hinc subtilissima, summe mobilis, & omnia corpora permeans & replens, unde aptius Principium activum dici mereatur; Alterum verò magis compositum Terram nimirum, varii generis sub se comprehendat partes constitutivas, utpote aquosas, terreas, lapidosas, salinas & sulphureas, quarum proprietates à DEO concreatas, & in omnibus corporibus naturalibus diversimodè præsentibus, nemo sanæ mentis in dubium vocabit, mediantribus quibus, & in quibus primum principium sic dictum activum suam operationem & activitatem exerit, quare hoc ultimum magis convenienter Principium passivum appellare mihi licitum erit.

§. II.

Hicce aliis sic dictus æther, cui Creator sensationem in corporibus animatis & viventibus specialiter concedere voluit, & in homine quatenus pariter corpus animatum & vivens est, constituit aliis sic dictum Principium vitale seu spiritus animales, qui jam sub nomine Principii activi sentientis, ubi de homine sermo

moerit, imposterum veniet : Alterius autem Principii passivi partes constitutivæ in corporibus animalium & hominis diversimodè inter se mixtæ humores generaliter, in specie sangvinem constituunt, quæ principia inter se intime & proportionaliter diversimodè mixta, producunt certam quandam temperiem seu crasin autoribus dictam, & hoc Principium Activum sentiens omnes omnino functiones in toto corpore mediantibus hisce humoribus peragit, concurrente simul regimine mentis quibusdā in actionibus, quamdiu hæc duo principia legitimè inter se mixta remanent, ita ut spiritus animales in motu libero æquali & regulari fuerint constituti, ac humores quoad suas partes constitutivas intimam inter se commiscelam habent, tamdiu sanitas nostra integra dicitur, cum non nisi sani existamus, quamdiu nullæ functiones fuerint læsæ; at cum nos quotidie hæcce nostri corporis principia per crasiores errores in diætâ destruamus, quid mirum? si corpus nostrum ad varia morborum genera concipienda prædispositum reddamus.

§. III.

Visò igitur paucis statu naturali ad præternaturalem nunc erit accedendum : Hocce Principium activum sentiens & quoad quantitatem modò superius indigitatò, diversimodè vitiosum redditum, nec non partes humorum constitutivæ ad pravam conditionem redactæ, corpus efficiunt morbosum; Siquidem Principium activum sentiens multis vitiis expositum est, sæpius maxime periculosis, ratione effectus,

fectus, seu morborum exinde productorum, videlicet potissimum ratione sui motus, quod ut omne fluidum vel accelerari vel retardari vel denique confusum reddi potest, tam quoad motum progressivum seu infium, quam intestinum, prout illud varia Symptomata non obscure monstrant, unde quæso, omnes quotquot sunt inflammationes, immediate suam trahunt originem, sanè non à circulo sanguinis læso, sed à motu spirituum accelerato, à quo principio deducere tentabis dolores, profecto non semper à solutione continui, sed à Principii Activi sentientis motu irregulari, à quo pariter Epilepsia, Spasmus & Apoplexia derivanda sunt, nimirum à motu confuso atq; summe accelerato, ex opposito in melancholia, ecstasi, Lipothymia &c. plane contrarium motum spirituum animalium irregularem deprehendes, puta magis retardatum.

§. IV.

Dantur autem longe plura vitia ratione humorum, quæ in tot commode dispeſcuntur classes, quot partes sanguinis constitutivæ occurrunt vel excedentes vel deficientes, sic ratione partium aquosarum abundantium exurgit hydrops vere sic dictus; excedentibus partibus salinis varii generis prodit scorbutus, & magis abundantibus partibus sulphureis icterus producitur & maculæ hepaticæ, porro partibus terreis atque lapidosis magis excedentibus oriuntur calculi, vomicæ pulmonum, aliique tumores tartarei dicti &c. probè autem notandum, quod hæ

hæ partes nunquam solitariè & simpliciter peccent, sed semper aliæ simul admixtæ vitiosæ coexistant, hinc quoque aliæ species morbi resultabunt; de quibus vitis humorum testatur victus ratio, ubi varia alimenta ex diversis partibus constitutivis excessivè in corpus perveniunt, uti sunt acida, acria, amara, pinguis, falsa, spirituosa &c. unde non mirum, si vitia magis composita, & hinc etiam magis complicati atque difficilioris curationis morbi prodierint.

§. V.

Hæc corporis humani elementa hõc modõ vitata, propriè & solitariè Causas morborum præsertim internorum constituunt, quicquid alii loquantur, & speculativè terminis suis theoreticis doceant de Archæo, fermento, Caco-chymia, Acido & Alkali &c. pro genuina morbi causa allegantes, unde non nisi confusè ac minus legitime causarum morbificarum series ac natura in curationibus investigatur, & ordinariè juxta solum nomen morbi medicamenta ejusdem nominis empiricè exhibentur v. g. in febre antifebrilia, in hydrope antihydrica, in epilepsia antepileptica, in dysenteria antidyfenterica, in apoplexia antapoplectica & sic porro, ut adeo miser artis tyro, quò se ulterius vertat, frustra & cum detrimento ægroti ejusmodi nominalibus medicamentis hætenus adhibitis, nesciat; interim tentabo juxta fundamenta generaliora ab initio promissa & præmissa, hanc causarum seriem therapie rationali magis convenienter declarare, unde in subsequentiibus medi-

medicamentorum tam simplicium quam compositorum vires & ratio applicandi certius quam nominaliter demonstrantur.

§. VI.

Ita in omnibus morbis proprie internis i. e. qui à causis internis non nisi immediate proveniunt, duplicis generis dantur causæ vel externæ, quæ morbum præcedunt, vel internæ quæ ipsum immediatè constituunt: Externæ dicuntur *accidentia* seu primitivæ & occasionales, quæ saltem respectu diversi temporis differunt, & sex Res sic dictæ non-naturales sunt, quæ in corpore vitia humorum atque spirituum sub nomine causarum internarum, alias etiam dictarum antecedentium successive generant atque producant, ac tam diu *accidentia* dicuntur; quam primum verò eadem res non-naturales unam harum causarum internarum diutius jam in corpore delitescunt, tunc talis causa interna propriè antecedens dicitur, altera verò interna ab hac antecedente simul commota, ita ut immediatè morbum producat & nomen causæ proximæ seu formalis seu continentis obtineat, tunc demum tales res non-naturales causarum occasionalium nomen merentur.

§. VII.

Ut autem hic nexus & ordo causarum pateat in exemplo, supponamus hominem respectivè adhuc sanum, qui per plures annos circa sex res non-naturales tales committit insigniores errores, ex quibus fa-

B

lia

lia in corpore præternaturaliter adaugentur, & motus spirituum acceleratus introducitur, si jam ultimato ab aliquâ re nonnaturali nunc salia in corpore delitescencia imediatè vehementius comoveantur, eadem salia causæ antecedentis nomen obtinent, & motû spirituum animalium acceleratum producant, qui causâ proxima exinde provenienti morbi dicitur; si verò vice versa aliæ res non-naturales magis in spiritus immediatè agunt, tunc hic motus spirituum acceleratus dicitur causâ antecedens, quæ salia excitat & commovet, mediantibus iisdem ut causâ proxima morbum producit.

§. II X.

Non possum autem non, quin pauca adhuc de sic dicta autoribus malignitate obiter saltem adjiciam, cum plurimis in morbis acutis & sic dictis malignis illam communiter pro genuina & vera causâ morbi venditent, nullibi tamen adhuc ejusdem malignitatis formalem & rationalem conceptû deprehendere mihi licuit; Ut autem constet, quid & de hac malignitate sentiam, cum & huic causæ nominalia medicamenta & simplicia & composita deprehendantur opposita sub nomine alexipharmacorum, hõc modò hanc malignitatem declarare liceat: Nimirû constat ex genuina doctrina pathologica generali, duplici modo peccare humores vitiosos in corpore, vel in excessu, vel in defectu: Priores in excessu peccantes duplici modo considerandi sunt, aut enim verè abundant, aut saltem apparenter, qui humores verè abundantes ex alimentis

&

& potulentis inordinate diutius assumptis proveniunt, & Massæ sangvineæ superficiariè saltem admixti, hinc nulla adeo periculosiora & graviora i. e. cum periculo vitæ conjuncta symptomata erunt metuenda, sed in tantum mitiora.

§. IX.

Apparenter autem saltem abundantes humores ex resolutione Massæ Sangvineæ resultant, quando videlicet principium activum sentiens in sangvine in motu suo intestino summè accelerato diutius constitutum, partes sangvinis constitutivas sæpius jam commemoratas à se invicem sejungit, ut hòc pacto aquosæ sub nomine sudoris expellantur, & mediantibus hisce ipsi spiritus animales, terrea vero lapidosa nec non salina, cum sulphureis sub titulo exanthematum seu efflorescentiarum diversarum pro diversitate subjectorum in habitu corporis externo sese sistentium appareant, & in qua resoluta Massæ Sangvineæ proprie formalitatem decantatæ illius malignitatis extra omnem controversiam consistere constanter statuo, quia vitali hòc succo resolutò ipsa vita in ejusmodi morbis acutis & malignis dictis adeo celeriter cessat ac perit: qualem duplicem distinctam causam manifestè comprobat Purpura benigna & maligna, bubones benigni & maligni &c.

§. X.

Hiscæ breviter præmissis fundamentis generalioribus physicis, physiologicis, & pathologicis summè necessariis, jam videndum, quò modo ex iisdem

B 2

medi-

medicamentorum tam simplicium quam compositorum proprietates verè cognoscantur, ac utiliter & rationaliter non promiscuè adhiberi queant ac debeant, imo qua ratione simplicia Compositis magis præferenda sint; Quippe ex iisdem principiis, ex quibus omnia corpora naturalia & ipsum corpus humanum productum est, pariter medicamenta tam simplicia quam composita constant, quoniam à DEO ab initio omnia, ut simplicia corpora naturalia creata sunt, à quorum principiorum diversimodè inter se mixtorum diversitate medicamentorum facultatè aliæ atque aliæ omninò dependent. Primum principium, puta substantiam cœlestem seu ætheream, quod ab initio activum dictum, unum idemque est ratione essentiæ in omnibus corporibus, proinde etiam in omnibus medicamentis, ratione verò quantitatis in hoc vel illo corpore valdopere differt: Alterum autem Principium nimirum passivum, ratione suæ essentiæ i. e. quoad suas partes constitutivas majorem agnoscit diversitatem, hinc diversa substantia seu constitutio corporum naturalium & consequenter medicamentorum deprehenditur.

§. XI.

Liceat autem horum medicamentorum simplicium proprietates paulò accuratius exponere, ut eò melius & magis distinctè eorundem modum operandi in corpore humano concipere queamus, at minime aliquis horum affectiones debitò modò enarrabit, nisi prius in doctrina fundamentalì physica ritè fuerit

fuerit informatus, etenim factæ illæ proprietates & per experimenta artificialia productæ ad corpus humanum naturale tuto & sine ejus damno applicari haud possunt. Inter hæc quædam dantur simplicia, quæ magis participant de partibus aquosis, quorum natura est magis fluida & humida: in aliis magis prædominantur partes terrea, quæ sicca, insipida, valde porosa, facile solubiles, omneque humidum imbibentes sunt, in aliis magis lapidosa i. e. solidiores, duriores ac firmiores minus porosa & difficilius solubiles; porro non pauca inveniuntur simplicia medicamenta, quæ pariter magis participant de partibus salinis, i. e. diversimodè acutis, magis minusve angularibus, scindentibus, pungentibus, rodentibus &c. denique in aliis magis prædominiorum habent partes sulphureæ seu pingues aliis dictæ, quæ proprium & unicum adæquatum subjectum substantiæ æthereæ sunt, in quibus naturaliter existit, ita ut quò plures tales partes sulphureæ medicamentum aliquod constituent, eo major quantitas hujus Principii activi in tali medicamento adsit.

§. XII.

Unde apparet, medicamenta sic dicta magis simplicia non ideo corpora simplicia esse, sed potius magis composita, quod ex triplici Regno per pauca quædam exempla jam demonstrandum assumam, nullibi enim v. g. in Regno minerali purissima medicamenta salina deprehendimus, quin aliæ atque aliæ iisdem admixtæ fuerint partes constitutivæ Principii

passivi minus salinæ, adeoque à potiori saltem denominatione erit desumenda, id ipsum in sulphure nativo satis sensibilibus videmus, quod partes & salinæ & terreae & lapidosæ ejusdem constitutionem efficiant, inter quas tamen sulphureas prædominari docet sensualem cognitionem, quippe ex colore, inflammabilitate id manifestè cognoscitur; nec non ex Regno vegetabili idem comprobari potest v. gr. Herba recens fumaris, quæ præter paucissimas partes aquosas, terreas & sulphureas mitissima salia majori in quantitate admixta habet, quod non solum per sensualem cognitionem, in specie per gustum & olfactum constat, dum hæc herba longè insigniori & magis sensibili sapore quam odore prædita sit, imò & per artificialem resolutionem in chymicis satis manifestè diversa proportio quantitas harum partium in hac planta innotescit, quando longe major quantitas salis per incinerationem elicitur quam oleum per distillationem. Sic folia ari, in quibus recentibus salia acerrima satis evidenter prædominantur i. e. partes salinæ cum sulphureis ferè æqualiter mixtæ, combinatæ simul sunt, partes aquosæ, terreae minori tamen in quantitate, qui vero de hisce partibus prædominantibus hac in planta amplius dubitat, iterum exploret earum proprietates sensuali cognitione & artificiali resolutione, unde certitudinem infallibiliter obtinebit, quod ex hisce foliis ari tam sal aliquod volatile i. e. simul partibus sulphureis admixtis, & odore præditum, quam fixum omni odore destitutum, elici

elici possit , qui modus investigandi & de reliquis plantis omnibus valebit.

§. XIII.

Ad Regnum animale accedentibus nobis castoreum pro exemplo examinandum sufficiat , in quo partes sulphureas cum salinis minori in quantitate mixtis prædominari nemo adeo dubitat , modo illud naribus applicet , præter has autem terreæ atque lapidosæ ad ejusdem constitutionem quod conferant , pariter certum est , & resolutio artificialis per spiritum vini v. g. facta , evidenter monstrat harum partium diversam proportionem. Huic adjungantur Cantharides , has autem magis participare de partibus salinis , in tantum sulphureis mixtis , ii testantur , quibus vesicatoria fuerunt applicata , aut infuso cantharidum usi , paucissima saltem in quantitate partes terreæ hisce combinatæ simul sunt , quas juxta supra descriptum modum investigare licet.

§. XIV.

Ex quibus simplicibus diversi generis , petitis ex tribus sic dictis Regnis multifariæ concinnantur formulæ , quæ variis vitiis humorum magis simplicibus atque motui vitioso spirituum , diverso , & causis morborum interiorum , & veris ac genuinis indicantibus debitò modò opponuntur , cum autem semper fere ubique plura horum occurrant indicantium , hinc singulis eorum simplex aliquod Medicamentum erit opponendum , adeoque quot indicantia in morbis fuerint , tot formularum ingredientia seu indicata rationaliter non nisi postulantur.

§. XV.

§. XV.

Nunc videamus, an medicamenta sic dicta composita diversa sub forma in officinis existentia, juxta rationalem methodum medendi i. e. juxta indicantia superius indigitata utiliter & cum ægroti emolumento applicari possint, quæ ante tot secula, in tot diversis climatibus ad inventa, nominibusque morborum, personarum, officiorum aliisque circumstantiis accidentalibus opposita, absque consideratione specialiorum individuorum ægrotorum, eo tempore nondum in rerum natura existentium, peculiarium causarum internarum indicantium, & à plerisque hodie ex cæco præjudicio autoritatis inventorum, juxta nominalem cognitionem nudi nominis morbi & remedii verè empiricè applicantur; quod per exempla quædam nunc mihi demonstrandum omnino incumbit.

§. XVI.

Primum igitur locum obtineat specific. sic dictum Cephal. D. Mich. cujus descriptionem vide in ejus operibus, quem pulverem practicum quam plurimi sine ullo discrimine in omnibus affectibus capitis cum dolore conjunctis exhibere non dubitant, ratio, quoniam pie defunctus D. M. capiti hoc specificum dicavit: At minime hoc medicamentum ut adæquatum atque sufficiens remedium in omnibus affectibus capitis exhiberi posse, obloquitur diversitas subjectorum, quam plurimi ignorant, adeoque posthabita omni investigatione causarum internarum, i. e. vitii humorum atq; ad tale compositum tanquã
ad

ad sacram anchoram tumultuariè saltem confugiunt,
quod ex casu sequenti magis clarum evadet.

§. XVII.

Corripitur quidam Cephalgiâ, videlicet dolore capitis tenfivô spasmodicô simulque gravativô, ex quibus Symptomatibus tanquam ex signis judicantur Θ ia \times cida manifestè prædominantia in hoc subiecto adesse, quæ Θ ia constituunt Causam Antecedentem, hæc in motum concitant irregularem Principium activum sentiens, sub nomine causæ proximæ, quæritur, num hoc compositum hisce indicantibus satisfaciât? ad quod respondeo, negando: siquidem neque prior neque alter indicationis scopus per hoc specific. adimpletur, quod sic demonstro, neque \S neque fecul. Pœon. neque ex magister. epileptic. magister. ungu. alc. neque C. C. vel Θ ia \times cida, vel motum Ω acceleratum emendant ac mitigant: quod vero pretiosa in hoc composito lapidosa concernit, quamvis quidem ad \times cidum temperandum alias quatenus lapidosa satis apta sint, attamen per præparationem in magisteria per Ω acid. redacta, vim suam lapidosam i. e. \times cidum temperandi & destruendi revera non solum amittunt, sed propter suum nimium pretium vix amplius in usum trahi possunt, ergo omnino huic composito simplicia magis præferenda erunt, & consultius & rationi magis convenienter in ejus locum simplicia magis remedia minoris pretii & minus artificialiter ppta substituere, ut Θ libus \times cidis & motui Ω accelerato specialiter legitime

C

pro-

prospiciatur, nimirum per lapidosa & præcipitantia,
nec non per anodyna, hypnotica &c.

§. XVIII.

Nunc in scenam prodeat pulv. stomach. Quercetan.
ejus ingredientia legantur apud *Schröder*: non
solum autem hoc stomachicum Ventriculum corro-
borare ab Autore perhibetur, sed & mederi affe-
ctibus capitis, Cachexiæ, febris quartanæ &c. de cu-
jus tamen viribus generalioribus in fundamentis in-
formati, valdè dubitant: ita nulla dantur remedia
composita, quæ unicuique parti specifica fuerint, ut
cephalicum capiti, stomachic. Ventriculo, sed siquid
operantur, id alterando causas internas aut in meli-
us, aut multoties ex inepta operantis applicatione
in pejus, saltem præstant, imo raro post usum hujus
Compositi effectus subsequitur intentioni Medici re-
spondens, dum plura in eo deprehendantur ingre-
dientia quam indicantia i. e. partes sanguinis nostri
constitutivæ vitiosæ ac vitia Ω , quæ omnia humo-
rum vitia & Ω nequiquam emendare valent; hoc
non obstante practici hunc pulverem suis ægris præ-
scribere hand verentur, quotiescunque quis de ali-
quo affectu ventriculi saltem conqueritur, non re-
spicientes diversitatem subje&torum i. e. temperamen-
torum physiologicè, & causarum internarum patho-
logicè, quorum tamen potissimum ratio habenda,
sedè ergo illi falluntur, aliosque turpiter fallunt,
qui ad imitationem inventoris promiscuè suis ægris
exhibent hoc compositum, & sic satis infelicitè à
parti-

particulari ad universale argumentantur : res per
subsequentem casum clarior apparebit :

§. XIX.

Affligitur quis dolore stomachi gravativò, ap-
petitu prostratò & simul concurrente vomitu biliosò,
qui vomitus satis sensibilibiter de præsentia & condi-
tione vitiosorum humorum atque \curvearrowright testantur, in
specie autem monstrant, Causam Antecedentem in
hoc subiecto esse partes Θ inas Θ lfo-biliosas seu acres,
quæ Principium activum sentiens in substantia ven-
triculi commovendo, inducunt motum \curvearrowright accelera-
tum, sub nomine causæ proximæ venientem, unde
oritur morbus intemperiei calidæ, cujus causæ jam
inversæ vomitum ut symptoma producant; Ex
hisce jam causis internis morbum immediate fovent-
ibus & introducentibus satis evidenter elucescit, præ-
sens compositum tuto & sine manifesto periculo huic
subiecto exhiberi non posse, examinemus modo e-
jusdem ingredientia, siquidem nec rad. ari. neque
acor. neque pimpinell. neque cinamom. neque Θ ab-
synth. juniper. &c. tales partes constitutivas habent,
quæ partes sanguinis vitiosas hoc in casu præsentis
emendare valent, motumque \curvearrowright acceleratum com-
pescere, sed potius magis stimulando, ut concreta
 $\text{Æreo-}\Theta$ ina motum \curvearrowright magis magisque acceleratum
reddunt, atque ita malum non solum nõ tollitur, sed &
asperius in tali casu necessario per usum hujus remedii
efficatur: Regeris, subingredi etiam hocce compo-
situm Ocul. 69. qui vim habent absorbendi & tempe-
randi

randi humorum acrimoniam, ad quod respondeo, si solitarie aut cum aliis convenientibus absorbentibus dantur, illos debitum suum exere effectum non nego, ast id in præfenti composito desideratur, dum oculi 69. cum aliis in longe majori quantitate planè naturæ contrariis combinantur, & sic etiam illi præstare non possunt, quod debent.

§. XX.

Proinde magis applicatio medicamentorum simplicium, quæ causis internis superius enumeratis directè opponantur, & ex iis formulæ species rite concinentur: Scopus autè curationis, quem intendimus, non ineptè obtinetur, primo per absorbentia & præcipitantia v. gr. gelatinosa, glutinosa & propriè sic dicta Vrea omnibus partibus Vreis & Principio activo destituta, quo ipso omnes boli & Vrae sigillat. excluduntur, secundo per sedativa & anodyna, ut sunt crocata, papaverina, opiata &c. prioribus minori in quantitate commixta, dum vomitus hoc loco non ut symptoma urgens præsupponuntur: & hinc iterum concludo, etiam hoc in casu talia simplicia longè magis præferenda esse superius allegato composito.

§. XXI.

Pulverem stomachic. Quercetan. excipiat Elixir. uterinum Croll. de cujus ingredientibus & præparatione consule Schröder. hoc iidem practici ingrudente qualicunque paroxysmò hysterico, tanquam remedium, quod autores raro fefellit, præscribunt, quasi omnia subiecta fœminina juxta unam eandemque crepidam

pidam forent dimensa , hinc enim mox apparet, quod iterum absque omnibus fundamentis iudicio & consideratione peculiarem constitutionem causarum internarum affectuum uterinorū diversis in subjectis frivole neglexerint ; nam quo modo quæso hoc Elixir omnes affectus hystericos, seu potius eorum causas internas, quæ in tot innumeris subjectis in infinitum semper variant, emendare atque tollere poterit? videamus modo ejus ingredientia, ubi nunc castor, nunc extract. artemis. nunc Θ matr. perlar. nunc Θ angelic. anis. succin. deprehendes, jam supponamus foeminam passione hysterica correptam, variisque stipatam symptomatibus ut dolore rodente, pungente & ardente, nec non respiratione plenarie ferè suppressâ, ex his tanquam ex signis certo colligo, adesse in hoc subjecto Θ a Θ lsa cum biliosis in tantum mixta, hæ partes Θ næ diversi generis principium acti-
vum sentiens in substantia uteri irregulariter commovent & irritant, ut sic motus Ω magis acceleratus existat.

§. XXII.

Quæritur ergo, num Medicus rationalis sine læsione conscientiæ & famæ, nec non absque detrimento agræ tale Compositum ejusmodi subjecto propinare possit? de quo ego valdè dubito, etenim hęc partē vitia humorum non solum in primis viis existentia adaugentur, sed etiam in aliis partibus insensibiliter adhuc delitescunt, magis ac magis per hoc ineptè adhibitum remedium excitantur & in actum

deducuntur, unde idem motus Ω irregularis pariter exacerbatur, & longe graviora accidentia in scenam producuntur; Crocus quidem inter hujus compositi ingredientia quoque existat, quatenus à Schröder. pro specifico uterino habetur, at minori saltem in quantitate, dum in hoc composito respectu aliorum ingredientium adhibetur, minime sive ut specificum, sive ut anodynum id præstare potest, quod debet, præsertim cum saltem causam proximam i. e. motum Ω irregularem respiciat, neutiquam vero causæ antecedenti seu vitio humorum medeatur, quæ ex opposito à reliquis ingredientibus longè magis cumulantur.

§. XXIII.

Quamobrem potius simplicia Remedia præcompositis nobis & in hoc casu eligamus, eaque non nudo morbi nomini, sed superius recensitis causis internis, nimirum partibus Θ inis Θ lis cum biliosis mixtis, & motui Ω accelerato debito modo simul opponamus: prius itaque indicans postulat Præcipitantia & Alterantia, uti sunt gelatinosa, unctuosa & puriora Ψ rea, omni pinguedine iterum destituta; alteri vero satisfaciunt hypnotica, sedativa, qualia Opiata sunt quacunque sub forma ppta, quæ cum prioribus pro conditione symptomatum ritè combinata ac ægræ exhibita, magis rationaliter & feliciter sine dubio scopum præfixum adimplebunt; quid ergo mirum, quando & tales ægræ majus levamen sentiant

ant ex usu simplicium, ab aniculis collectorum, rite
& convenienter exhibitorum, quam à Medicorum
speciosis compositis, quale Compositum & præsens
Elixir. uterinum merito existit.

§. XXIV.

Possemus quidem longè plura hujus generis
composita in medium proferre, quæ ex volatilib. Ω
fis, acribus &c. constant, & pari modo aut juxta nomen
â primo inventore inditum, aut saltem respectu nomi-
nis affectus quotidie perversè exhibentur, ne ve-
ro nausèam lectori creemus, ad aliam potius classè
compositorum progrediamur, quorum ingredientia
magis ∇ rea, lapidosa, ∇ sa, gelatinosa &c. sunt, quæ
tamen non adeò copiosè in Autorum scriptis practi-
cis deprehenduntur, non ex alia fortassis ratione,
quam quod non pauci morbos omnes nisi ex
 Θ libus, videlicet ex Ψ cido & Alkali oriri existiment,
& sic vitiato Ψ cido opponant medicamenta alkalia,
ac vice versa vitiato Alkali opponant remedia Θ ina
 Ψ cida, hinc & pauca saltem talia composita, quæ ex
partibus ∇ reis, lapidosis, ∇ fis, gelatinosis &c. con-
stant, cogimur producere; primum igitur, quod
nobis occurrit, est ∇ perlær. in Officinis usualis, ad
quam practici, reliquis medicamentis incassum ex-
hibitis, tanquam ad ultimum levamen confugiunt,
ob speciosam, ni fallor, denominationem, ægrisque
agonizantibus ut summum cordiale promiscuè pro-
pinant, ast & hoc remedio talis practicus suo
sine frustratur, si nimirum illud externis saltem
circum-

circumstantiis, (quod ordinariè fieri solet) opponatur, minimè vero vitiosis humoribus atque specialiter peccantibus: ad rem magis declarandam sequens allegabimus exemplum.

§. XXV.

Affligitur quidam lipothymiâ aut etiam febre quartanâ, quam inappetentia, dolor ventriculi gravativus & prostratio virium concomitantur, ex hisce accidentibus præsupponuntur abundare in hoc subiecto humores magis viscidi, spissi, lenti, stylo autorum i. e. partes ∇ sã cum ∇ reis & lapidosis diversimode mixtæ, principio activo sentiente magis destitutæ causam antecedentem constituentes, hi modo dicti humores viscidiores successive motum Ω irregularem introduxerunt sub nomine causæ proximæ: Examinemus jam hujus ∇ perlar. ingredientia, quæ sanè causis internis præsentibus in subiecto minimè respondebunt, quandoquidem nec ∇ acetos. bugloss. rosar. neque manus Christ. perlat. neque ipsæ margarit. ppt. neque Syrup. granat. hosce humores viscidiores resolvere atque ad fluiditatem redigere valent, tacemus huic ∇ sic dictæ cordiali tantas inesse vires, ut defectum Ω verum possit restituere: Nonne iterum, si Medicus ægrotis ritè prospicere intendat, simplicia & huic composito præferenda erunt? quippe talia, quæ causis internis immediate medentur, videlicet primo viscidioribus humoribus principio activo destitutis, si remedia mitiora Θ ino- Φ rea principio activo magis prædita opponantur, utique majus & citius leva-

leva-

levamen ex hisce perfentiscet æger, quam ex tali
compositâ Cordiali.

§. XXVI.

In hunc censum quoque veniat Puly. cachectic.
Quercetan. cujus ingredientia invenies apud Schröe-
der. commendatur autem ab Autore aliisque practi-
cis ut summum remedium ad Cachexias pellendas,
tam virginum, mulierum, quam virorum, juvenum
ac senum, quasi horum omnium unum idemque es-
set temperamentum i. e. miscela elementorum seu
constitutio humorum atque Ω , videtur ergo autori
parum referre, sive cachexia ab Ψ cido, sive ab hu-
moribus phlegmaticis, sive à Θ lso &c. proveniat,
modo illud detur Compositum, quemadmodum au-
tem juvenis à virgine, mulier a viro quoad partes
corporis diversas differt, ita maxima intercedit dif-
ferentia inter eorum vitia humorum atque Ω , dum
nimirum in hoc subjecto Θ lino- Φ rea constituunt Ca-
chexiam, in alio Ψ cida & acria, in tertio ∇ rea & lapidosa
cum ∇ sis, & sic in infinitum hæc ipsa vitia inter se diver-
simode mixta, quomodo igitur quæso tale Compositum
in qualicumque Cachexia ut summum ita pro-
miscue prædicari potest remedium.

§. XXVII.

Ponamus casum: fœminam laborare Cachexia,
cujus facies pallida & tumida est; accedente dolore
gravativô ponderosô & premente, nec non postra-
tô appetitu, hæc aliave Symptomata simul præsentia
de humoribus pituitosis, phlegmaticis &c. atque de-
fectu

fectu Ω manifestè testantur, quod si igitur juniores Practici venerandorum senum vestigia prementes, hunc pulv. composit. ex limatur. σ cum Δ calcinat. feul. radic. Ari. ambr. grif. Essent. Corall. succin. ppt. cinamom. consistentem tanquam infallibile remedium propinaverint, ex subseq. sinistro effectu colligent, se fuisse deceptos & pulv. cachect. revera cachecticū fuisse i.e. Cachexiā adhuc magis adauxisse, & sanè non potest aliter evenire, quoniam causæ internæ morbum afficientes hōc ipsō non emendantur, neque tolluntur, sed potius cumulantur & deteriores redduntur, potissimum cum paucissimæ fœminæ suaveolentia commode perferre possint; adeoque & hoc loco simplicia magis adæquata & idonea erunt remedia v. g. in hoc subjecto fere eadem immediate in antecedentibus jam recensita medicamenta; paucis saltem mutandis, & hinc necessariò concludo, quod pariter in præsentī, similibusve subjectis simplicia magis locum habeant, quam hocce remedium compositum.

§. XXIIIX.

Hicce Compositis demum annumerandus venit adeo decantatus ille liqv. C. C. succin. quem plurimi Autores in omnibus morbis sic dictis malignis, pro scopo expellendi sic dictam malignitatem suis propinant ægris, ratio facile patet, quoniam ille aliquoties secundum intentionem inventoris aliorum, que Medicorum fuerit operatus, licet multoties contrarium exeruerit effectum, o incertum & satis funestum experimentum, ita de corio humano ludere! ut autem appareat, quare plurimi Practicorum hoc

hoc compositum in morbis acutis tam frequentius præscribant, ratio procul dubio ea erit, quod scilicet causas internas horum morborum malignorum genuinas ac veras aut ex malitia, aut ignorantia non iterum attendant, & sic ex his falsis præsuppositis, tanquam legitimis indicantibus perversam indicationem faciant, nimirum adest malignitas, ergo detur remedium malignitatem expellens, nullum autem aliud magis in usu est contra hancce malignitatem, quam benignus universalis (oder Scherwengel) Liq. C. C. succin. quò verò successu, illud ii, qui tali Practico crediti sunt ægroti experiuntur & testantur, quando cum malignitate & vita è corpore, & vivus ordinariè juvenis, & robustus ægrotus è numero viventium feliciter expellitur, ideoque in sic dicta malignitate in antecedentibus quoad suam formalitatem magis declarata haudquaquam hoc compositum remedium proficuum esse, apertum est, ut id clarius pateat, pono Casum:

§. XXIX.

Incidit quidam in febrem sic dictam malignam, combinatis simul Symptomatibus satis urgentibus, ut vomitu biliosò, dolore lancinante, urente, ardente, calore excessivò, inquietudine &c. ex his constitutio causarum internarum dignoscitur: in præsentì febre causam constituunt Antecedentem Humores acres, seu clarius partes Θ inæ +cido-bilioas, Proximam verò motus Ω summe acceleratus, præsertim vitalium in sanguine, hicce motus vitiosus Ω si diutius

D 2

con-

continuetur, successive M. S. resolutionem introducit, quam pariter hic compositus Liqv. promovere insigniter valet: non solum autem hâc ratione materiam peccantem sub nomine exanthematum ordinariè purpuræ nunc rubræ, nunc albæ, petechiarum cum deliriis motibusque convulsivis &c. i. e. partes constitutivas ex M. S. resoluta violenter ad habitum corporis externum expellit, sed etiam cum hac, si nimirum vires ægroti minus sufficiant, ipsam vitam, minime rationem habentes Principii activi sentientis per hujus Liqv. C. C. succ. ingredientia Alia, Ω sa, acria vehementius concitati, & in motum intestinum magis acceleratum abrepti, ut hoc pacto M. S. plenaria resolutio cum morte pia juxta regulas artis subsequatur: Ejusdem dignitatis & valoris in hisce morbis sunt pariter adeo laudata in expellenda sic dicta materia peccante Composita, ut Tinct. bezoart. D. M., Ω bezoart. Buff. Mixtur. simpl. &c.

§. XXX.

Longè alia & magis tuta methodus medendi erit per medicamenta simplicia causis internis horum morborum malignorum subvenire; talis igitur erit adoranda indicatio, non à nudo nomine deprompta, sed ab ipsa formalitate causarum internarum petita, nimirum partes ∇ reæ, lapidosæ, Θ næ, A reæ &c. ex M. S. resoluta provenientes, cum reliqua M. S. iterum sunt combinandæ atque cœniendæ, quantum possibile i. e. quatenus nondum ad habitum corporis propulsæ; hanc autem indicationem obtinemus per sufficientia fluida,

fluida, gelatinosa, glutinosa, Vrea &c. Ratione vero vitii Ω hæc sequitur indicatio: Motus Ω intestinus summe acceleratus moderatè est compescendus, & mitigandus, cui scopo inservient sola Anodyna sub nomine Opiatorum, (quicquid etiam ofores Anodynorū & Opiatorū, ex ignorante timiditate & pusillanimitate contra eadem clamitent & invehant) pro ratione symptomatum urgentium rite inter se miscenda, hæc simplicia si debito modo fuerint exhibitæ, neque purpura benigna, neque maligna erit metuenda, multo minus id, quod nos maxime terret, mors inexpectata cum horrendis symptomatibus superveniet, unde sine dubio medicamenta simplicia omnino merentur, ut huic universali Composito præferantur, etiam in hisce morbis, ex quibus paucissimi vulgari methodo tractati reconvalefcunt.

§. XXXI.

Plura equidem remedia eandem censuram mererentur, videlicet vasta atque immensa illa plurimis in Officinis exstantia composita v. gr. ∇ Carbunc. Hirundin. *Zwölf.* Aperitiv. Elixir. vit. *Quercetan.* Electuar. hyster. & hujus farinæ longè plura alia, in quibus omnibus incerta & indeterminabilis virtus hæret, tam ratione excessus ingredientium, quam ob eorundem sæpè planè contrariam naturam, ubi sibi invicem diversimodè plane contraria inepte conjunguntur; Ast limites dissertationis excedere merito accufandus forem, si hæc singula seorsim fusius explicare vellem, quare sufficiat eadem saltem nominete-

nus commemorasse, cum quilibet ex methodo explicandi in antecedentibus jam adhibita, facile colligere poterit, quò modò & hæcæ atque plura alia composita ejusdem generis infelicem aut potius irrationalem Medicum reddere possint Practicum.

§. XXXII.

Antequam tamen ad finem properemus, non possum sic pedè præterire, superstitiosè illa excogitata, prodigiosa, ridiculosa atque à nominibus personarum, officiorum, aliisque circumstantiis ad legitimam curationem planè nihil facientibus, ineptè desumpta Composita speciosa, quid enim stolidius, quam pilul. Jesu, ungent. Apostolor. pilul. Papal. & trium diabololor. siquidem ab hisce personis neque adinventæ, nec unquam in usum vocata talia Composita fuere, Electuar. Reg. & sacerdot. & philosophorū verò neque hisce personis solis ratione eorundem officiorum applicantur, sed quatenus homines morbofi sunt, & sic pariter & sartoria & sutoria & mendicorum erunt remedia, ∇ virtut. magnanimit. certe neminem virtuosum, nec lætantem, nec magnanimum efficiant nec efficere debent, cum non moraliter, sed physice operentur: Proinde hæc jam recensita satis monstrosa Composita empiriam magis sapiunt, quam rationalem Medicinam, tales enim Practici in horum exhibitione, parum aut nihil Causas internas morbificas attendunt, & sic non adeò differunt ab Empiricorum forte, hinc rarissimè à Medicis magis rationalibus & eruditis in usum vocantur, quippe in plurimorum

rum Compositionibus quamvis videatur aliquid inesse artificii, eo tamen minus inest iudicii, & sanè indignus titulo Medici omnino foret ille, qui non, quotiescunque tulerit occasio, hisce compositis ex tempore meliorem, & ad statum ægri specialem magis accommodatam ex simplicibus valeat præscribere formulam, modo legitime informatus prius fuerit in naturali & reali phylica, porrò in hanc fluente legitima physiologia, pathologia atque regulis therapevticis; quod obiter.

§. XXXIII.

Hæc dicta sufficiant, ne in re odiosa videamur prolixiores, nec enim fuit animus medicamenta composita omnia atque singula corrigere, eorumque errores monstrare, ad quod Autoritas mea præsens nondum sufficit, optandum interim foret, ut Medici in majori autoritate constituti illud in se susciperent negotium summè arduum, & ægrotis maximè proficuum, nobis enim in præsentis Disputatione, pro Exercitio Inaugurali suscepta, saltem juxta fundamenta generaliora per quædam exempla demonstrandum erat, Medicamenta simplicia magis esse præferenda Compositis, propter diversitatem subjectorum juxta Autores, (quod mihi liceat interpretari per diversitatem causarum internarum) & hac neglecta, propter miserandos & deplorandos effectus quotidie fere contingentes, dum rarò aut ad minimum non multoties hodie definitione Medicinæ solemnè satisfieri observetur, quando miser ægrotus sat adhuc juvenis, sat robustus,

bustus, omnibusque adminiculis ad legitimam diæ-
tam observandam abunde gaudens, per hæcce atque
similia Remedia Composita nimis diu defatigatus ac
delassatus, loco sanitatis conservandæ & labefa-
ctatæ restituendæ sub horrendis & gravissi-
mis symptomatibus ac cruciatibus,
quietum obtinet vitæ

F I N E M.

Erfurt, Diss., 1717

ULB Halle
004 548 485

3

f

TA-706

nur 2 u 4 bisher verknüpft

Farbkarte #13

B.I.G.

29. 1717,6 8.

2. D. B. V.
O INAUGURALIS MEDICA

E EO,

QVOD

CAMENTA
IA COMPOSITIS

PRÆFERENDA,

QVAM

O TER OPTIMO MAXIMO,

O ET AUTORITATE

E FACULTATIS MEDICÆ,

IB PRÆSIDIO

VNIS PHILIPPI
YSELII,

. ET MED. DOCT.

BOTAN. PROFESS. PUBL. CELEBERRIMI,

SS. ORDIN. ET SUBSENIORIS GRAVISSIMI,

IE IMPERIALIS NATURÆ CURIOSORUM

OLLEGÆ, P. L. C.

PROMOTORIS AC HOSPITIS SUI

M DEVENERANDI,

O LICENTIA

MEDICÆ HONORES ET PRIVILEGIA

CONSEQVENDI

CRUDITORUM DISQUISITIONI

SUBJICIET

FRIDERICUS MOSE,

ISLAVIA-SILESIUS,

MARTII MDCCXVII.

MAJORI COLLEGII MAJORIS,

ORIS CONSVETIS.

OH. HENRICI GROSCHII, ACAD. TYPOGR.